

geactualiseerde **Stadsvisie Veldhoven 2015 – 2030**

" the best of both worlds "

November 2015

Inhoudsopgave

	Pag.
Ter introductie	1
1. Opvattingen over Veldhoven anno 2015	
- Veldhovense kwaliteit	2
- The best of both worlds	2
- Sterke en zwakke punten	3
- Wijken, wonen, leefbaarheid	3
- Sociaal Domein	4
- Educatie, cultuur, sport en recreatie	5
- Economie, middenstand en werkgelegenheid	7
- Veldhoven en de regio	8
- De rol van de overheid in de samenleving	9
2. Ontwikkelingen en opgaven	
- Ontwikkelingen en opgaven	12
3. Een blik op de toekomst	19
4. Samenvatting, conclusie: Profiel van Veldhoven	24

Ter introductie

In 2005 werd na intensief overleg met bewoners, bedrijven en instellingen uit de Veldhovense samenleving de Stadsvisie 2005 – 2030 'Het beste van Veldhoven, the best of both worlds' uitgebracht. Een document waarin, op basis van de bestaande situatie in 2005 en verwachte ontwikkelingen, de contouren werden vastgelegd voor het beleid richting de toekomst, richting 2030. De stadvisie was vooral een wensbeeld: wat willen we met z'n allen voor de toekomst van Veldhoven?

Aanleiding voor actualisatie

In 2014 besloot de gemeenteraad een kerntakendiscussie te voeren. De vraag of een taak een kerntaak is, moet niet alleen vanuit de huidige situatie beantwoord worden, maar zeker ook vanuit een visie op de toekomst. Zo'n visie was er; de bestaande stadvisie. Deze dateert echter van 2005, tien jaar geleden dus. En in tien jaar is het nodige veranderd.....

Om de stadvisie te kunnen gebruiken als toetsingskader voor de kerntakendiscussie, besloot de gemeenteraad de stadvisie te actualiseren.

In samenspraak

De gemeenteraad heeft bepaald dat het actualiseren van de stadvisie in samenspraak moet gebeuren. Om die reden zijn in de periode juni – oktober 2015 samenspraak-bijeenkomsten gehouden rondom de volgende thema's:

- sociaal domein
- educatie/cultuur/sport en recreatie
- middenstand/horeca
- wijken/jeugd
- Veldhoven en de regio

Voor elke bijeenkomst werden externe stakeholders uitgenodigd.

Daarnaast werd ook een drietal interne bijeenkomsten belegd: een gezamenlijke bijeenkomst van het college van burgemeester en wethouders met het managementteam, een bijeenkomst met de gemeenteraad en een ambtelijke sessie. Bij de interne bijeenkomsten stond vooral de rol van de overheid in de samenleving centraal.

De opbrengst van de hiervoor genoemde bijeenkomsten vormt de basis voor de nu voorliggende geactualiseerde stadvisie.

Veranderingen gaan snel.....

In deze stadvisie wordt vooruit gekeken naar de mogelijke en wenselijke toekomst van Veldhoven in 2030. Op geen enkele wijze willen we de indruk wekken die toekomst met stelligheid te kunnen voorspellen. De samenleving verandert namelijk voortdurend en die veranderingen voltrekken zich in een snel tempo. De voorliggende stadvisie is dan ook een momentopname en beslist geen statisch document. Het is veel meer een startdocument met een richting voor het gemeentelijk beleid. De concrete uitwerking (de inkleuring daarvan) gebeurt samen met betrokken partners. Dit is per definitie dynamisch.

Dank!

Dank aan iedereen, extern en intern, die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze stadvisie.

1. Opvattingen over de situatie in Veldhoven anno 2015

Om keuzes voor de toekomst te maken, is een helder beeld van de huidige situatie noodzakelijk. Met de deelnemers aan de samenspraakbijeenkomsten zijn de sterke en zwakke kanten van Veldhoven in 2015 besproken. De uitkomst staat in tabelvorm in dit hoofdstuk.

Daarnaast wordt van een aantal thema's, onderwerpen de situatie in 2015 weergegeven. Evenals bij het benoemen van de zwakke en sterke kanten is de beschrijving van de thema's grotendeels gebaseerd op opvattingen, meningen van de deelnemers aan de samenspraakbijeenkomsten. De beschrijving is een neerslag van hoe zaken zoals sociale cohesie, het voorzieningenniveau en de verblijfskwaliteit van het centrum beleefd, ervaren worden.

In de stadsvisie van 2005 werd de tekst meerdere malen geïllustreerd met tabellen met cijfers. Dat waren cijfers die op dat moment actueel waren. Snel na het uitbrengen van de stadsvisie waren deze al verouderd en klopten ze niet meer. In deze stadsvisie zijn dat soort momentopnames om die reden achterwege gelaten.

Als eerste in dit hoofdstuk staan we echter stil bij twee begrippen die een thema- of onderwerp overstijgend belang hebben.

Veldhovense kwaliteit

Het is lastig om het begrip Veldhovense kwaliteit te definiëren. Ondanks dat is het een zeer ingeburgerd begrip dat vaak gebruikt wordt. De typisch Veldhovense kwaliteit is onlosmakelijk verbonden met dorpse gevoelens in een verstedelijkte omgeving.

Gevoelens van verbondenheid én verscheidenheid. Uit de wijkatlas blijkt dat Veldhovenaren de volgende karakteristieke kwaliteiten waarderen:

- overzichtelijke wijken
- bekenden in de buurt
- veel verenigingen
- goede voorzieningen

Die kwaliteiten maken voor hen Veldhoven tot een aangename plaats om te wonen, te werken en de vrije tijd te besteden.

The best of both worlds

Er zijn in de loop der tijden meerdere slogans gebruikt om (de identiteit van) Veldhoven te karakteriseren, zoals:

- “ Veldhoven, verrassend veelzijdig ”
- “ De poort der Kempen ”
- “ Een krachtige gemeente in een gezonde regio ”
- “ Eenheid in verscheidenheid ”

Het vinden van een goede slogan was in 2005 onderwerp van gesprek, maar discussie ontstond er destijds vooral over de vraag of de visie een stadsvisie genoemd moest worden of een dorpsvisie. Uiteindelijk werd als subtitel voor de visie gekozen voor “ the best of both worlds ”. Een benaming die de bij een dorp horende gevoelens van de Veldhovense kwaliteit verenigt met de bij een stad horende voorzieningen.

Veldhoven, in omvang een stad, met qua gevoel de kwaliteiten van een dorp: geborgen en veilig. Beide zijn te verenigen en zorgen voor een gezonde spanning. Diversiteit en veelzijdigheid verbinden beide werelden en halen het beste in Veldhoven naar boven. Er is geen aanleiding om daar in 2015 anders naar te kijken en dus is aan de nu voorliggende stadsvisie ook de subtitel gegeven “the best of both worlds”.

Sterke en zwakke kanten

In onderstaande tabel zijn de sterke en zwakke punten van Veldhoven in 2015 opgenomen, zoals naar voren gekomen in de samspraakbijeenkomsten:

STERK	ZWAK
Sociale cohesie Voorzieningenniveau Bevolkingssamenstelling Ondernemerschap Woon- en leefmilieu Ligging Bereikbaarheid Samenwerkingsgerichtheid Ruimtelijke ordening Economische structuur	Ontmoetingsruimte Woningaanbod Milieukwaliteit Centrum Kwetsbaarheid verenigingsleven Imago Openbaar vervoer

De opvattingen over wat sterk is en wat zwak betiteld moet worden, waren bij de samspraakbijeenkomsten soms geheel eensluidend, maar over sommige onderwerpen werd ook verschillend gedacht en soms was er sprake van tegenstrijdige opvattingen.

Opvallend is wel dat ten opzichte van 2005 het aantal sterke punten is toegenomen en het aantal zwakke punten afgenomen. Destijds was dat in evenwicht. Zo zijn bijvoorbeeld de onderwerpen 'bereikbaarheid' en 'economische structuur' van zwak naar sterk verhuisd.

In de hiernavolgende beschrijving van thema's en onderwerpen komen de punten uit de sterkte-zwakke analyse terug.

Wijken, wonen, leefbaarheid

Veldhoven is een verstedelijkte gemeente met de stad Eindhoven aan de ene zijde en de rust en landelijke ruimte van de Kempen aan de andere zijde. Ondanks de afzonderlijke wijken met elk hun eigen karakteristieken is Veldhoven er door een goede ruimtelijke ordening in geslaagd één samenhangende stad te worden.

De inwoners van Veldhoven, zo blijkt uit cijfers uit de wijkatlas, zijn over het algemeen tevreden over hun stad, over de woon- en leefomgeving in hun wijk. Veilig, verzorgd en groen zijn sterke punten.

De onderlinge verbondenheid, de sociale cohesie, was altijd een sterk punt in Veldhoven en is dat nog steeds. Tijdens de bijeenkomsten werd de sociale cohesie niet in alle wijken even sterk beoordeeld en over het algemeen was er enige zorg voor de toekomst over dit onderwerp.

Het aantal verenigingen in Veldhoven is ten opzichte van andere randstedelijke gemeenten groot. Iedereen is het er over eens dat het aantal verenigingen en burgerinitiatieven belangrijk is voor de sociale cohesie, maar er wordt verschillend gedacht over de situatie bij verenigingen. Enerzijds wordt gevonden dat verenigingen kwetsbaarder geworden zijn. Het aantal leden staat onder druk door een stijging van de contributie als gevolg van bezuinigingen en het toenemende beroep op mensen vanwege o.a. mantelzorg en de 24-uurseconomie. Het aantal leden dat bereid is zich voor langere tijd actief voor de vereniging in te zetten als vrijwilliger neemt af, maar ook door de individualiserings- tendens in de samenleving wordt ervaren dat de betrokkenheid buiten de directe eigen kring afneemt. Wonen, werken en vrijetijdsbesteding spelen zich door de toegenomen actieradius van inwoners al lang niet meer af binnen wijken en kernen. Ook hierdoor wordt de betrokkenheid bij de eigen woon- en leefomgeving minder.

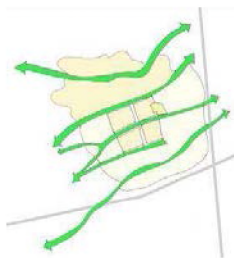
Anderzijds wordt er op gewezen dat er veel verenigingen en initiatieven zijn die floreren, zonder dat ze door de gemeente gesubsidieerd worden. Zo is het aantal jeugdige Veldhovenaren op de dansinstituten zeer groot en is het aantal commerciële sportinstellingen sinds 2005 gegroeid. Wellicht beantwoordt het aanbod van de meer 'traditionele' verenigingen, met activiteiten veelal in groepsverband, niet voldoende aan de hedendaagse behoeften. Of zijn de verenigingen niet flexibel genoeg om in te spelen op de meer individueel gerichte beleving.

Veldhoven heeft geen 'achterstandswijken', er zijn ook geen grote verschillen tussen wijken. Sommige wijken zoals Cobbeek hebben een bouwstijl die in de toekomst als te gedateerd ervaren kan worden. Dit gegeven is een aandachtspunt voor de toekomst.

Het aantal ontmoetingsplaatsen in de nieuwe(-re) wijken is niet groot, vooral voor ouderen. Enkele wijkcentra zijn gedateerd, met uitzondering van de wijkvoorziening in MFA Noord: die is prima.

Vooraf voor ouderen die er van afhankelijk zijn, is het openbaar vervoer in Veldhoven zonder meer een zwak punt. Zij zijn afhankelijk van de bereidheid van familie of omwonenden om hen naar de centraal gelegen voorzieningen (bijvoorbeeld de bibliotheek) te brengen. Dit geldt overigens niet voor de fraaie nieuwe voorziening Merefelt of Rundgraafpark, want deze locaties zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

Veldhoven grenst aan de westzijde aan het landelijk gebied de Kempen. Het buitengebied van Oerle bestaat grotendeels uit bossen en ten zuiden van de A67 grenst de gemeente aan het beekdal van de Dommel.

In de bebouwde kom van Veldhoven zijn de zogenaamde groene vingers of groene longen terug te vinden in parken en een beek (de Gender). Deze groene elementen leveren een positieve bijdrage aan het woon- en leefmilieu. De gemeente wil in het kader van milieubeleid ook bijdragen aan de leefbaarheid door onder meer het bevorderen van duurzame energie en het inzetten op herbruikbare grondstoffen. De denktank Green Kids helpt de gemeente om campagnes zo effectief mogelijk te maken.

Minpunt is de milieukwaliteit. De lucht in de regio en dus ook in Veldhoven is niet schoon, is zelfs ongezond volgens onderzoeken. Dit heeft nadelige gevolgen voor de gezondheid (*).

De gemiddelde grootte van de huishoudens neemt af, de tendens van toename van eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen zet zich door. In de woningbouwplanning moet hier blijvend rekening mee gehouden worden. Ook de gevolgen van de vergrijzing en de tendens dat, als gevolg van ontwikkelingen in het sociaal domein, steeds meer mensen ondanks beperkingen thuis of op zichzelf blijven wonen hebben invloed op de woningbouwplanning.

De vraag naar levensloopbestendige woonvormen en woonzorgcomplexen neemt toe. Niet alleen vanuit ouderen, maar ook vanuit andere huishoudens met zorgbehoefte komt de vraag om wonen en zorgvoorzieningen te combineren.

Aandacht is ook nodig voor de starters en voldoende aanbod van betaalbare sociale huurwoningen. De diversiteit in het woningaanbod is niet zo groot, het woningaanbod wordt over het algemeen als te weinig onderscheidend ervaren.

Sociaal Domein

In de introductie stond al dat er de afgelopen tien jaar het nodige veranderd is. De grootste verandering heeft zich waarschijnlijk voltrokken in het sociaal domein. In de stadsvisie van 2005 werd nog gesproken over een aanstaande Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Die wet kwam er ook, maar was slechts een voorbode van het aantal taken dat van het rijk overgeheveld is naar gemeenten.

Vanaf 2015 is de gemeente namelijk verantwoordelijk voor bijna alle ondersteuning aan mensen die minder zelfredzaam zijn op het gebied van jeugd, werk en zorg. De overheveling van taken van de rijksoverheid naar gemeenten gaat gepaard met aanzienlijke kortingen. De gemeente heeft dus de taak om met minder middelen en meer creativiteit de hulp beter te organiseren.

De noodzakelijke stappen voor de invoering van de nieuwe wetten zijn tijdig gezet, zoals het vaststellen van beleidsplannen en verordeningen, het afsluiten van contracten met zorgaanbieders en het installeren van een generalisten- en specialistenteam. Na 2015 moet er echter ook nog veel gedaan worden om de nieuwe taken, zo goed mogelijk binnen de financiële kaders, uit te blijven voeren.

De gemeente doet dat echter niet alleen. Nadrukkelijk wordt de samenwerking gezocht met andere gemeenten, met zorgaanbieders en vitale en kwetsbare burgers om samen adequate oplossingen te bedenken en uit te voeren.

Preventie en het stimuleren van het gebruik van algemene en collectieve voorzieningen moeten de druk op duurdere, individuele maatwerkvoorzieningen beperken en

voorkomen. Nadrukkelijk wordt open gestaan voor innovatieve oplossingen binnen de integrale zorgketen.

Om versnippering tegen te gaan is het aantal burger-adviesorganen sterk ingeperkt. Veel adviesorganen zijn opgegaan in één nieuw adviesorgaan ('Veldhoven aan tafel'), een breed samengestelde participatieraad die de onderwerpen bespreekt die te maken hebben met het sociaal domein. Hiermee wordt tevens vorm gegeven aan cliëntenparticipatie en de integraliteit binnen het sociaal domein.

Educatie, cultuur, sport en recreatie

Voorzieningen op de terreinen onderwijs, cultuur, sport en recreatie zijn belangrijk voor de leefbaarheid in Veldhoven. Ze bieden inwoners en bezoekers gelegenheid tot ontmoeting, ontplooiing en ontspanning. Dat geldt natuurlijk ook voor de horecagelegenheden. Tegen de landelijke ontwikkeling in, is in Veldhoven Dorp het aantal horecazaken gegroeid en dat heeft de aantrekkelijkheid van dit deel van Veldhoven bevorderd.

De aanwezigheid van goede voorzieningen kan ook een rol spelen bij de overwegingen van een onderneming of van kenniswerkers uit de regio om zich wel of niet in Veldhoven te vestigen.

De voorzieningen in Veldhoven zijn goed, maar door bezuinigingen is er wel zorg over het behoud van de kwaliteit voor de toekomst.

De voorzieningen in het onderwijs zijn de afgelopen tien jaar sterk verbeterd. Het eerst verspreid gehuisveste Sondervick College heeft een nieuw onderkomen gekregen op de Kempen Campus.

Het tweetalig onderwijs op die school sluit aan bij het internationale karakter van de regio.

Door de aanwezige sportvoorzieningen op de campus en de culturele mogelijkheden heeft het Sondervick College het predicaat brede school voor het voortgezet onderwijs gekregen. Om verder vorm en inhoud te geven aan het brede schoolconcept zijn drie multifunctionele accommodaties (MFA's) gerealiseerd, waarin verschillende basisscholen samen met andere welzijnsvoorzieningen gehuisvest zijn. De overige basisscholen hebben ook een kwaliteitsimpuls (verbreding) gekregen.

Het voortgezet onderwijs wil de variatie die er nu is in de educatie handhaven. Minder klassikaal onderwijs maar meer het onderwijs richten op de individuele leerweg. Hierbij is samenwerking met partners (bedrijven, culturele en maatschappelijke instellingen) onontbeerlijk.

Met een bibliotheek, muziekschool, theater en een museum heeft Veldhoven belangrijke ankers voor een cultureel aanbod in huis. De vier grote culturele instellingen zijn ten tijde van het opstellen van deze stadsvisie bezig een gezamenlijk plan te maken. Dat plan moet resulteren in een bezuiniging, waarbij zoveel mogelijk activiteiten overeind gehouden worden. Zeker de activiteiten voor jeugdigen. Doel van de nauwere samenwerking tussen de vier instellingen is ook dat de onderlinge kruisbestuiving tot nieuwe activiteiten leidt.

De vier instellingen werken al jaren samen binnen het grootste evenement van Veldhoven, het Cult&Tumult-Festival. Het festival werd voor het eerste gehouden in 1997 en is met een bezoekersaantal van ca. 70.000 uitgegroeid tot een evenement met een regionale uitstraling.

De omvang van het aantal evenementen werd in 2005 nog aangemerkt als een zwak punt. Het aantal is sindsdien toegenomen. Nieuwe evenementen als het structurele Veldhoven Culinair en het incidentele Veldhovens Fisje bieden nieuwe kansen op ontmoeting. De evenementen ervaren enige last van de financiële druk als gevolg van bezuinigingen, de grotere regeldruk en een terugloop in de sponsoring door de economisch minder goede omstandigheden.

De Kempen Campus heeft met onder meer een turnhal en een atletiekbaan een belangrijke kwaliteitsimpuls gegeven aan de sportvoorzieningen in Veldhoven. Tegelijkertijd is het nodig een besluit te nemen over de toekomst van een andere grotere sportvoorziening: zwembad Den Ekkerman. Het zwembad is verouderd en onderzocht moet worden of renovatie, nieuwbouw of privatisering een oplossing kan bieden. Geen gemakkelijke opgave, gelet op de financieel beperkte mogelijkheden van de gemeente.

De vele sportverenigingen krijgen en nemen in toenemende mate meer verantwoordelijkheid om zelf hun sportvoorziening (kleedkamers, velden) te onderhouden.

Onderwijs, sport en cultuur werken samen met de combinatiefunctionarissen aan een aantal succesvolle activiteiten voor de jeugd zoals 'Sjors Sportief' en 'Veldhoven Danst'.

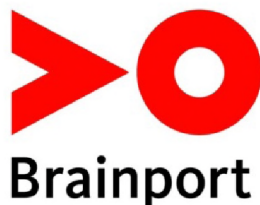
Veldhoven heeft een beperkt aantal louter recreatieve voorzieningen, maar de directe omgeving van Veldhoven leent zich zeer goed voor een diversiteit aan recreatieve activiteiten. Met name fietsen is populair en Veldhoven maakt onderdeel uit van een (zeer) goed regionaal fietsroutenetwerk.

Economie, middenstand en werkgelegenheid

Veldhoven is niet alleen qua inwoneraantal, maar ook qua arbeidsplaatsen de derde gemeente in de regio. De totale beroepsbevolking is kleiner dan het aantal arbeidsplaatsen in de gemeente.

De bedrijvigheid in de gemeente is met name geconcentreerd op De Run, waar grote werkgevers als ASML, Maxima Medisch Centrum en ZuidZorg gevestigd zijn. Minder bedrijven zijn gevestigd op de bedrijventerreinen Habraken en Zandven. Op die terreinen hebben zich minder bedrijven gevestigd dan werd verwacht bij de realisatie van de bedrijventerreinen.

Toch is Veldhoven interessant voor nieuwe bedrijven. De ligging is namelijk prima, direct aan de snelwegen, dichtbij een vliegveld, Eindhoven, België en Duitsland. En vooral: midden in Brainport. Veldhoven maakt deel uit van en bevindt zich midden in een sterk economisch systeem met enerzijds het Kempisch maakcluster en anderzijds het techniekcluster in Eindhoven.

De bereikbaarheid is verbeterd door de aanpak van de Kempenbaan, die vroeger altijd dichtslibde rond de spitsuren, en zal verder verbeteren door de spoedige aansluiting op de A67 en de afronding van deze reconstructie de komende jaren.

Dissonant inzake dit aspect is het openbaar vervoer, waarvan al eerder in deze stadsvisie is aangegeven dat sommige delen van Veldhoven daarmee moeilijk tot niet bereikt kunnen worden. Ook de fysieke aansluiting van fietspaden tussen Veldhoven en Eindhoven is voor verbetering vatbaar.

Kleinschalige vormen van werkgelegenheid zijn te vinden tussen de woonbebouwing langs de historische lintwegen en in toenemende mate ook op De Run.

Combinaties van wonen en werken komen door het sterk toegenomen aantal zzp-ers steeds vaker voor.

De economische structuur als geheel kan als sterk gekwalificeerd worden. Zonder meer is ook een sterk punt dat de grotere bedrijven in Veldhoven niet op een achteraf gelegen bedrijventerrein gevestigd zijn met geen of weinig verbinding met de vestigingsplaats, maar veel meer middenin de Veldhovense samenleving staan.

Door het aantal hoogwaardige bedrijven in Veldhoven en de regio is de kans voor hoger opgeleiden op een baan groter dan voor lager opgeleiden. Er is sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op niveau MBO 1 en 2. De bedrijven geven aan dat er onvoldoende geschoold technisch personeel is om in de behoefte te voorzien.

Het aantal start-ups is groeiende, niet alleen op het terrein van de technologie, maar vooral breder gericht op innovatie. De overheid in het algemeen en in dit kader de gemeente Veldhoven zou meer aandacht mogen hebben voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) en de ontwikkelingen daarin. De communicatie tussen de overheid en de bedrijven is, van twee kanten overigens, voor verbetering vatbaar.

De samenstelling van de bevolking is, mede door het aantal internationale kenniswerkers, zeer gemêleerd geworden. Het aandeel kenniswerkers in de samenleving is in Veldhoven hoger dan in de meeste omliggende gemeenten. Een goede ontwikkeling maar we slagen er als regio (nog) niet goed in om de huisvesting en de voorzieningen goed op de kenniswerkers af te stemmen. Zo zijn alle openbare aanwijzingen voor het verkeer en openbaar vervoer uitsluitend in het Nederlands.

Het aantal m2 detailhandel is de afgelopen tien jaar aanzienlijk vergroot. Toch is het winkelaanbod relatief nog kleinschalig te noemen. Het winkelaanbod is met name geconcentreerd in het centrum, de Kromstraat en enkele kernen.

Door de opkomst van het online shoppen ontstaat leegstand, ook in relatie tot genoemde uitbreiding van het aantal m2. Vooral voor het centrum, dat toch al als te versteend met te weinig verblijfskwaliteit en dus niet bruisend wordt ervaren, wordt dit breed als een zorgwekkende ontwikkeling gezien. In het kader van het centrumontwikkelingsprogramma worden met betrokkenen plannen gemaakt om van het winkelgebied meer een verblijfsgebied te maken.

Veldhoven en de regio

Veldhoven hecht aan haar eigen identiteit en is zich tevens terdege bewust van haar positie in de regio. Een sterke regio is goed voor Veldhoven en een sterk Veldhoven heeft veel te bieden aan de regio.

Als derde gemeente qua omvang stelt Veldhoven zich derhalve actief op in de regio. Dit vanuit de vaste overtuiging dat een aantal problemen beter, efficiënter en effectiever op een grotere schaal opgelost kan worden. De toegenomen mobiliteit, zowel fysiek als digitaal, de snelheid waarin veranderingen zich voltrekken en de internationalisering van onze regio vragen om een regionale aanpak.

De uitdaging bestaat uit het behoud van de balans tussen de belangen van lokale gemeenschappen en de belangen van de regio als geheel. Het gaat in beide gevallen om belangen die voor een goed woon-, werk- en leefklimaat van onze inwoners en bedrijven essentieel zijn. Het dagelijks leven van de Veldhovenaar houdt immers niet op bij de gemeentegrens. Ook daarom wil Veldhoven, samen met de andere partners, actief participeren in het regionale samenlevingsnetwerk.

Voorbeelden van de actieve opstelling van Veldhoven in de regio zijn:

- ◇ Veldhoven is aandeelhouder van Brainport Development om het internationale economische klimaat te versterken samen met het bedrijfsleven en kennisinstellingen (de zogenaamde 'Triple Helix');
- ◇ de 'Campussamenwerking' met Eindhoven, Helmond, Veldhoven en Best om slagvaardigheid en snelheid te ontwikkelen op de Brainport 2020 doelstellingen. De vier gemeenten zetten onder meer in op de facilitering van de internationale economie en voorzieningen, gericht op versterking van het vestigingsklimaat en het genereren van een duurzame economische ontwikkeling;
- ◇ de intensieve samenwerking met de gemeente Best om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren én om kansen aan medewerkers te bieden;
- ◇ de afspraken met negen gemeenten in het stedelijk gebied over de woningbouwopgaven en bedrijventerreinen. De kansen worden onderzocht om afspraken te maken over voorzieningen;
- ◇ de samenwerking met de gemeenten Best en Oirschot inzake de uitvoering van de decentralisaties in het sociaal domein.

Daarnaast is Veldhoven verplicht tot deelname aan de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) en de Omgevingsdienst (ODZOB). Landelijk worden de brandweezorg en een aantal toezicht- en handhavingstaken van lokaal naar regionaal niveau opgeschaald.

De belangrijkste (bestaande) regionale samenwerkingsverbanden waarin Veldhoven opereert kunnen schematisch als volgt worden weergegeven:

Bij de blauwgetinte samenwerkingen is het primaire doel van de samenwerking: **uitvoering** (dienstverlening, faciliteren)
 Bij de groengetinte samenwerkingen is het primaire doel: **tactiek** (kaderstelling, sturen, afspraken maken)
 Bij de roodgetinte samenwerkingen is het primaire doel: **strategiebepaling** (verbinden, positioneren, inspireren, richting geven).

Het aantal regionale samenwerkingsverbanden is ten opzichte van 2005 sterk toegenomen. In die mate zelfs dat een onderscheid gemaakt is in majeure samenwerkingsverbanden en verbanden die minder sturing (door de overheid) nodig hebben. Tot de eerste categorie behoren de onderwerpen Economie en arbeidsmarkt, Verkeer en mobiliteit, Zorg en gezondheid, Onderwijs en innovatie, Milieu en duurzaamheid.

De rol van de gemeente in de samenleving

De constant en snel veranderende samenleving vraagt om een gemeente die snel mee verandert. De gemeente Veldhoven is een ontwikkelende gemeente en regievoering is het organisatiekompas. De tijd dat de samenleving maakbaar was door de overheid is voorbij. Burgers, bedrijven en instellingen zitten niet te wachten op kant en klare oplossingen van de gemeente die vertelt/voorschrijft hoe zij moeten leven, wonen en werken. Zij willen een gemeente die luistert, die niet boven maar tussen de mensen staat en die een dienstverlenende attitude heeft. Zij willen meedenken en meepraten over hun eigen situatie en hun omgeving.

De gemeente verwacht tegelijkertijd ook een andere houding van de burgers. De maatschappelijke opgave is zeker niet meer van de overheid alleen. Integendeel: burgers, instellingen, verenigingen, bedrijfsleven én de gemeente zijn samen verantwoordelijk voor de vormgeving van de toekomst. De samenleving is te complex voor één partij om oplossingen te bedenken voor de problemen en uitdagingen.

De burger is ten opzichte van 2005 minder consument en meer participant. Het is niet meer zoals vroeger automatisch de gemeente die de uitvoering oppakt: burgers, bedrijven en instellingen moeten hun eigen verantwoordelijkheid nemen. Dit is geen utopie, want in de afgelopen tien jaar is dat op veel terreinen gedaan, zoals blijkt uit deze actualisatie.

De rol van de overheid is hiermee sterk veranderd: zij opereert in een netwerk-omgeving, brengt verbinding tot stand tussen partners, faciliteert ontmoeting en het proces en waar nodig de realisatie van de opgaven. De overheid moet hiervoor nog meer dan voorheen midden in de samenleving staan en steeds flexibel kunnen reageren op de dynamische behoeften van onze samenleving.

De gemeente heeft een methodiek ontwikkeld om het proces van samenspraak op een goede wijze vorm en inhoud te geven.

Veldhoven zet in op de combinatie van zelfstandigheid en samenwerking. De schaal van de gemeente en de gemeentelijke organisatie is groot genoeg om professioneel te kunnen opereren en is klein genoeg voor een directe betrokkenheid bij inwoners, instellingen en bedrijven. Het is een schaal die past bij de menselijke maat. Door intensief samen te werken kunnen de grootschaliger opgaven mede vormgegeven en gefaciliteerd worden. Beide schaalniveaus kunnen elkaar zo het beste versterken. Ook hier dus: the best of both worlds!.

De gemeente Veldhoven heeft een open en flexibele houding in de samenwerking met andere partijen, zeker waar een meerwaarde op inhoud is te behalen. Op deze manier kan zowel slagkracht, efficiëntie als lokale democratie worden geborgd. De rol van de gemeente is primair gericht op het faciliteren van de maatschappelijke opgaven; de gemeente voert hierin de regie.

Belangrijke randvoorwaarde voor zowel de gemeente als de partners is dat zij een flexibele en kritische houding aannemen. Samenwerken tot slot moet een wederzijdse en gelijkwaardige meerwaarde leveren op het gebied van kennis, inzet, financiën en/of kwaliteit.

De samenwerkingsgerichtheid wordt door partners erkend en gewaardeerd (o.a. bij de samenspraakbijeenkomsten), al vinden sommige partners (wijkinstellingen) dat de gemeente de goede theorie wat vaker écht in de praktijk mag brengen. Meer loslaten dus, meer overlaten aan de samenleving.

Veldhoven heeft een imago van degelijkheid. Daar is op zich niets mis mee, behalve wanneer degelijkheid synoniem wordt voor saai, voor middle of the road. En dat geldt wel enigszins voor Veldhoven. Er zijn veel voorzieningen, er gebeurt veel, maar het is niet echt onderscheidend. Buitenstaanders zullen niet snel zeggen: 'Veldhoven is the place to be'. Het vergt lef en daadkracht van onder andere het bestuur om het imago positiever bij te stellen. Een keuze voor een duidelijker profiel kan ook helpen de positie in de verschillende samenwerkingsverbanden te versterken.

2. Ontwikkelingen en opgaven

Zoals al in de introductie van deze stadsvisie staat, verandert de samenleving voortdurend. In 2020 kan Veldhoven met zaken geconfronteerd worden, die in 2015 in het geheel niet te voorzien zijn. Ondanks dat kunnen ontwikkelingen worden benoemd, waar Veldhoven in de jaren na 2015 op weg naar 2030 mee te maken krijgt. Enerzijds zijn dat autonome ontwikkelingen op macroniveau, soms ook ontwikkelingen die specifiek voor Veldhoven gelden. Ontwikkelingen die het toekomstig beleid zullen bepalen en waar een adequaat antwoord op geformuleerd moet worden. Bij de meeste ontwikkelingen is dan ook aangegeven tot welke specifieke opgave die ontwikkeling voor Veldhoven leidt.

In de stadsvisie van 2005 werden de ontwikkelingen onderverdeeld in kansen en bedreigingen. Op basis van de discussies in de bijeenkomsten is die onderverdeling nu achterwege gelaten. Te vaak namelijk werd een ontwikkeling als kans én als bedreiging gezien. Veel bedreigingen kunnen ook als kans worden geformuleerd. Neemt niet weg dat er over sommige ontwikkelingen zorg bestaat, een zorg die misschien te licht is om de ontwikkeling als een bedreiging te bestempelen, maar een zorg die ook moeilijk om te buigen is tot een kans. Gelet hierop worden de kansen en zorgen bij de ontwikkelingen geschetst.

2.1. Ontwikkelingen

Vergrijzing en ontgroening

De vergrijzing in de samenleving zet door. Het aantal inwoners van 65 jaar en ouder zal een steeds groter deel uitmaken van de totale bevolking. Bovendien zet de tendens dat mensen langer leven, door. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor het sociaal domein, maar zeker ook voor de woningbouwplanning.

Vaak wordt deze ontwikkeling louter aangemerkt als een bedreiging vanwege de te verwachten toename van de zorgkosten. De ontwikkeling biedt echter ook kansen. Veldhoven heeft grote zorgaanbieders binnen de gemeentegrenzen en heeft daarnaast meerdere bedrijven die zich richten op een innovatieve verbetering in de zorgsector, die de kostentoeename kunnen beperken of zelfs voorkomen. De ontwikkeling biedt ook kansen voor nieuwe, innovatieve woonvormen voor ouderen.

Juist omdat ouderen langer leven en langer vitaal zijn, bestaat de kans dat de afname van het aantal vrijwilligers door hen gecompenseerd wordt. Bovendien is een deel van de groep ouderen niet onbemiddeld en die groep kan een positieve invloed hebben op het gebruik van maatschappelijke en commerciële voorzieningen.

Punt van zorg is de eenzaamheid. Deze komt in alle levensfasen voor, ook onder de jeugd, maar zeker ook bij ouderen. Ouderen blijven langer in hun eigen huis wonen en wonen steeds minder in een voorziening. Waar er in een verzorgingstehuis nog sprake is van toezicht, is die in de eigen woonomgeving niet vanzelfsprekend aanwezig, zeker niet wanneer ze alleenstaand zijn. Hun kinderen, familieleden en omwonenden hebben vaak de handen vol om hun eigen leven in goede banen te leiden. Iedereen heeft het druk, mede omdat de 24-uurs economie steeds meer een feit is. De individualisering in de samenleving helpt natuurlijk niet om opmerkzaam te zijn op de behoeften van de oudere medemens.

De hiervoor geschetste ontwikkeling leidt tot de volgende concrete opgave:

➤ “Samen met partners innovatieve ideeën ontwikkelen die de opgaven binnen het sociaal domein kunnen vergemakkelijken. Innovatie die er onder meer op gericht is om de (financiële) gevolgen van de vergrijzing op te kunnen vangen en zorg te versimpelen, waardoor mantelzorgers ontlast worden. De mens staat daarbij overigens altijd centraal”.

Ook de ontgroening is een ontwikkeling die zich zal doorzetten. Het aantal jeugdigen van 0 tot 15 jaar zal een steeds geringer deel uitmaken van de totale bevolking. Dit heeft onder meer gevolgen voor de huisvesting van scholen en de exploitatie van andere (deels) specifieke voorzieningen voor jeugdigen.

De ontgroening is een punt van zorg. Veldhoven heeft wel een ROC gekregen, maar heeft geen hogere of universitaire onderwijsvoorziening. Jonge Veldhovenaren gaan dus voor hun studie vaak elders wonen. Een deel daarvan keert later weer terug naar Veldhoven, maar een deel ook niet. Per saldo neemt het aantal jongeren in de samenleving daardoor af, hetgeen de eerder genoemde vergrijzingstendens verder versterkt. De volgende opgave kan inzake deze ontwikkeling worden benoemd:

➤ “Op de terreinen van onder meer werkgelegenheid en woningbouw het beleid versterken om jonge mensen, jonge gezinnen aan Veldhoven te binden”.

Een verdere verandering in de samenstelling van de bevolking

Niet alleen de vergrijzing en ontgroening zorgen voor verandering in de samenstelling van de bevolking, ook de toename van het aantal internationale kenniswerkers en vluchtelingen doet dat.

Eerder is al aangegeven dat het aandeel van het aantal kenniswerkers in Veldhoven groter is dan in de meeste omliggende gemeenten. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat dit verandert, eerder mag er vanuit gegaan worden dat die tendens zich doorzet. Zeker wanneer Veldhoven er in slaagt om de kansen die deze ontwikkeling biedt, te benutten. Wanneer de culturele voorzieningen en de verenigingen op het terrein van cultuur en sport hun beleid beter afstemmen op de groep internationale kenniswerkers, liggen er mogelijkheden dat deze doelgroep meer gebruik maakt van hun activiteiten. Veel van de kenniswerkers zijn hoger opgeleid en hen meer betrekken bij het beleid biedt kansen om de voorzieningen en de verenigingen te versterken.

Het aantal vluchtelingen neemt in 2015, vooral als gevolg van conflicten in de wereld, toe. Naar verwachting zal de komst van vluchtelingen naar Nederland zich nog een tijd doorzetten, hetgeen ook een toename van het aantal vluchtelingen en/of stathouders in Veldhoven kan/zal betekenen. Enerzijds zal dit extra inzet van de overheid en de samenleving vragen, maar anderzijds biedt de ontwikkeling ook kansen. Bijvoorbeeld om vacatures in te vullen waarvoor nu binnen Veldhoven en de regio onvoldoende kandidaten gevonden worden.

Opgaven voor de toekomst:

- “Diverse zaken (Engelstalige verwijzingen op bebording in openbaar gebied, aanbod culturele voorzieningen en verenigingen) beter af te stemmen op de gewijzigde samenstelling van de bevolking”;
- “In overleg met bedrijven werk te zoeken en te vinden voor vluchtelingen, statushouders en voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt”;

Grotere druk op mantelzorgers

Binnen het sociaal domein vindt een kanteling in de samenleving plaats. Bij een voorkomend probleem zal betrokkene in eerste instantie moeten trachten een oplossing te vinden binnen het gezin, de familie, de kennissenkring of de eigen woonomgeving. Pas wanneer dat niet lukt, kan men een beroep doen op het vangnet, ondersteuning door de overheid. Overigens is deze verandering niet alleen tot stand gekomen door de decentralisaties, ook al voor die tijd waren er mensen die mantelzorg verleenden. Het aantal mantelzorgers is sinds de kanteling echter wel toegenomen en zal naar verwachting verder blijven stijgen.

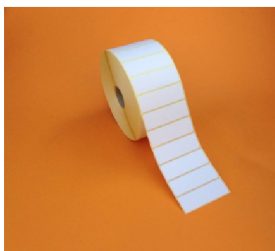
Zeker wanneer er sprake is van intensieve mantelzorg, kan de belasting voor die mantelzorger aanzienlijk zijn. Vaak immers hebben die ook nog de zorg voor hun eigen leven, hun eigen gezin en niet te vergeten: hun werk. Niet alle werkgevers brengen begrip op voor een mantelzorgsituatie en de 24-uurs economie mag noodzakelijk of onafwendbaar zijn, voor de mantelzorger is het vaak een extra belasting.

Gegevens van het Centraal Bureau Statistiek 2013 maken duidelijk dat steeds meer mantelzorgers zuchten onder de belasting. Van de totaal 1,5 miljoen mantelzorgers voelt 1 op 7 mantelzorgers zich zwaar tot zeer zwaar belast. De last wordt mede veroorzaakt doordat de mantelzorgers in toenemende mate te maken krijgen met zwaardere en meervoudige problematiek. Voor de toekomst een ontwikkeling met de nodige zorg. Bij de ontwikkeling ‘vergrijzing en ontgroening’ is reeds een opgave over mantelzorgers benoemd.

Etiketteren

In schoolklassen neemt het aantal kinderen met een problematische situatie toe. Veel kinderen hebben één of andere aandoening of afwijking, met de nodige gevolgen voor dat kind, de school en de financiën. Het is uiteraard goed dat, met het oog op de toekomst, bij jeugdigen in een zo vroeg mogelijk stadium (mogelijke) problemen onderkend worden. Dit om te voorkomen dat een kind een startkwalificatie misloopt en daardoor geen goede uitgangspositie voor de arbeidsmarkt heeft. Overigens bestaat echter tegelijk de indruk dat een etiket wel erg gemakkelijk gegeven wordt en dat er veel waarde aan wordt gehecht, onder meer door ouders.

Bovenstaand ‘etiketteren’ is niet alleen bij jeugdigen het geval, het snel verheffen van iets tot een probleem lijkt een verschijnsel dat bij deze tijd hoort. Voor de overheid, voor een gemeente kan dat gevolgen hebben. De gemeente is immers financieel verantwoordelijk voor veel zaken in het sociaal domein en ‘etiketteren’ kan leiden tot een behandelplan met financiële consequenties.

Ongelijkheid in de samenleving

Het Veldhovens motto op het terrein van het sociaal domein is: 'iedereen telt mee, iedereen doet mee en iedereen draagt bij'. Breed wordt dit een goed uitgangspunt gevonden om de ontwikkelingen in het sociaal domein vorm en inhoud te geven. Tegelijkertijd wordt er ook met enige zorg tegen de praktische invulling in de toekomst aangekeken. Zonder hier een standpunt in te nemen inzake de discussie of het verschil tussen hogere en lagere inkomens groter is geworden of niet, kan op grond van cijfers gesteld worden dat het aantal inwoners onder de zogenaamde armoedegrens is toegenomen. De mensen die dat treft, zullen het moeilijker hebben om in de samenleving te participeren, om mee te doen. Vaak is het geen bewuste keuze om in zo'n situatie terecht te komen. Werkloosheid, gezondheidsproblemen, ingrijpende veranderingen in het gezin kunnen oorzaken zijn waarom mensen ineens in een moeilijke situatie terecht komen. Een situatie waar ze zelf niet of niet gemakkelijk uit kunnen komen, mede ook omdat ze de financiële mogelijkheden daartoe missen. Dit kan leiden tot tijdelijke of langdurige maatschappelijke uitsluiting. De financiële situatie rondom de decentralisaties en het bijbehorende beleid, maakt het realiseren van een breed vangnet voor een gemeente niet gemakkelijker. Voor de toekomst kan de volgende opgave worden benoemd:

- "Continue aandacht voor een sterk genoeg vangnet om sociale uitsluiting van hen die niet kunnen participeren in de samenleving te voorkomen".

Verwacht wordt dat ontwikkeling waarbij de rijksoverheid taken overdraagt aan gemeenten doorzet. Er is zorg over de wijze waarop dat gebeurt. Vaak immers worden de taken overgedragen met een korting op de daarbij horende middelen, hetgeen de financiële situatie van gemeenten onder druk zet.

Zelfwerkzaamheid van burgers in de fysieke leefomgeving

Door de 'leeftijd' van wijken neemt de hoeveelheid te onderhouden groen en verharding in de openbare ruimte toe. Na het opknappen van 't Look zullen andere wijken moeten volgen om de leefbaarheid op niveau te houden. Het zou passen bij de ontwikkeling om burgers meer verantwoordelijkheid te geven voor hun eigen omgeving dat het onderhoud (deels) door zelfwerkzaamheid wordt uitgevoerd. Dit kan de sociale cohesie bevorderen.

Sociale cohesie en vitaliteit in de wijken

Van oudsher een sterk punt in de Veldhovense samenleving. Eerder is echter aangegeven dat er zorg is over de sociale cohesie voor de toekomst, vooral door de afname van het aantal vrijwilligers. Ook al is er in het merendeel van de wijken geen sprake van een minder sterke sociale cohesie, zonder aanvullende maatregelen of impulsen om vrijwilligers te behouden en nieuwe vrijwilligers te werven bestaat de verwachting dat de sociale cohesie en vitaliteit in de wijken zal afnemen. Eén van de concrete opgaven is dus:

- "Initiatieven die de toename of binding van vrijwilligers bevorderen faciliteren en zo nodig incidenteel financieel te ondersteunen".

Verruwing in de samenleving

Houding en gedrag worden steeds belangrijker voor de relatie tussen overheid en burgers. Vanuit de gemeente moet de houding en het gedrag duidelijk maken dat men de burger met respect behandelt en echt serieus neemt, hetgeen niet synoniem is aan de burger in alles in het gelijk stellen. Van de burger mag ook verwacht worden dat men zich met respect opstelt in het openbare leven, met respect tegen medeburgers én tegen vertegenwoordigers van het openbaar bestuur en veiligheidsdiensten. Velen doen dat, maar een kleine groep doet dat niet en die groep manifesteert zich in het verkeer, in de sociale media, op straat en richting vertegenwoordigers van het openbaar bestuur respectloos en vaak met de nodige agressie.

Iedereen kent er voorbeelden van, velen krijgen er (soms) mee te maken. Het beeld bestaat dat het aantal incidenten toeneemt, wat tegelijk de roep om regels vergroot. Een zorgwekkende ontwikkeling, waarvoor geen eenvoudige oplossing voorhanden is.

Multifunctionaliteit

Veldhoven heeft een groot aantal maatschappelijke instellingen en veel van die instellingen hebben een eigen huisvesting. Dat is historisch zo gegroeid, veel verenigingen bestaan ook al erg lang. In de recente maatschappelijke structuurvisie van de gemeente is opgenomen dat Veldhoven op een andere wijze met de fysieke voorzieningen om wil gaan. Het beleid is er niet langer op gericht dat voor elke activiteit, elke doelgroep een aparte fysieke huisvesting moet zijn.

Die nieuwe zaken moeten worden ondergebracht in bestaande voorzieningen, die dus veel multifunctioneler moeten worden ingevuld. De beschikbare ruimte moet dus beter benut en om dat mogelijk te maken anders verdeeld worden.

Dit uitgangspunt is leidend voor het accommodatiebeleid. De ontwikkeling is in gang gezet, maar moet verder vorm en inhoud krijgen. Want met uitvoering van het beleid is begonnen, maar de echt grote stappen zullen in de (nabije) toekomst nog gezet moeten worden. De opgave voor die toekomst is:

- “Het bestaande beleid intensiveren om bestaande fysieke voorzieningen multifunctioneler te gebruiken”.

Het centrum: kloppend hart van de samenleving?

Voor de identiteit en voor het imago van een gemeente is een vitaal, levendig centrum belangrijk. Voor bezoekers die een gemeente bezoeken, is hun oordeel over het centrum vaak maatgevend voor het oordeel over de gehele gemeente.

Eerder in deze stadsvisie zijn al enkele bestaande problemen inzake het centrum van Veldhoven verwoord. De leegstand is wellicht deels terug te voeren op uitbreiding van het aantal m² detailhandel en de daarna komende minder goede economische tijd, maar is waarschijnlijk veel meer een gevolg van een ontwikkeling in het gedrag bij de consument. Die consument maakt steeds meer gebruik van de mogelijkheden die de nieuwe media bieden om te winkelen. Zelfs wanneer de consument wel naar een winkel gaat, is dat om het aanbod te bekijken om vervolgens op grond daarvan online iets aan te schaffen. Deze ontwikkeling zal zich doorzetten en leidt tot het formuleren van de volgende opgave:

- “Samen met partners innovatieve ideeën ontwikkelen om de uitstraling en de verblijfskwaliteit van het centrum ingrijpend te verbeteren”.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Veldhoven heeft een aantal grote bedrijven binnen de gemeentegrenzen. De gemeente heeft zich altijd ingespannen en zal dat ook blijven doen, om die bedrijven bij hun ontwikkeling zoveel mogelijk te faciliteren. Tegelijkertijd mag van de bedrijven worden gevraagd om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen en een passende bijdrage te leveren aan de Veldhovense gemeenschap.

De bedrijven willen en doen dat ook: ze staan wat dat betreft middenin die gemeenschap. De bedrijven geven daarbij wel aan dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden om maatschappelijke problemen te helpen oplossen, waarvoor nu vaak een beroep op bedrijven gedaan wordt. Een fundamentele discussie met het bedrijfsleven moet antwoord geven op de vraag: wat kunnen we van elkaar verwachten? De gemeente kan als belangrijke kennishouder van de brede maatschappelijke behoeften het voortouw nemen om te komen tot een meer gestructureerde aanpak van het maatschappelijk ondernemen van de bedrijven. Dit om een breder maatschappelijk effect van de inspanningen te bereiken. Opgave:

➤ “Als katalysator samen met bedrijven een plan maken om structurele effecten van het maatschappelijk ondernemen te bereiken”.

Duurzaamheid is één van de aspecten die daarbij betrokken kunnen worden. Duurzaamheid heeft een bredere lading gekregen met economische componenten. Ruimte bieden voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt is ook een duurzaamheidsaspect.

Schaalvergroting en samenwerking

De samenwerking in de regio zal verder intensiveren. Niet alleen op de terreinen waarop nu al wordt samengewerkt zoals verkeer, economie, wonen en decentralisaties, maar ook op andere terreinen wordt de regionale samenwerking belangrijker. Denk aan cultuur, sport en recreatie, vaak gezien als louter lokale aangelegenheden. Opschaling op die terreinen kan nodig zijn om het voorzieningenniveau op peil te houden. Dit hoeft geen bedreiging te zijn, het kan juist meer kansen bieden voor de Veldhovense voorzieningen op die terreinen.

Richting de landelijke politiek en Europa wordt de omvang van de massa die indruk moet maken en impact moet hebben steeds belangrijker. Een regio die met één stem spreekt, is daarbij onontbeerlijk.

Door de toenemende globaliseringsinvloeden zal er mogelijk een ontwikkeling in de regio komen naar een meer regionale bestuursvorm, waaraan lokale overheden meer verantwoordelijkheid en bevoegdheden verlenen.

Een sterke regio kan Veldhoven sterker maken, en omgekeerd. Veldhoven kiest er voor om de rol van verbindende schakel te spelen tussen Eindhoven en Helmond en tussen de Kempengemeenten en de grote steden. Daar zijn sterke partnerships voor nodig. Het bedrijfsleven kan daar een rol bij spelen.

Bestuurlijke samenwerking is een lastig proces, maar vanuit de overtuiging dat het wetslagen van de bestuurlijke samenwerking de gehele regio en daarmee ook alle individuele gemeenten ten goede komt, blijft Veldhoven zich actief en positief daarvoor inzetten.

Een duidelijker profiel helpt daar zeker bij. Veldhoven moet zich onderscheiden, moet het verschil kunnen maken. Bijvoorbeeld door als katalysator er toe bij te dragen dat start-ups ook echt levensvatbaar worden. Juist gebruikmakend van de schaal ondernemers met snelle doorlooptijden tegemoet te komen door ze de ruimte te geven die ze nodig hebben om te ontwikkelen.

Ook de ontwikkeling van Zilverackers kan Veldhoven qua ligging in een groene omgeving en qua uitstraling kansen bieden om zich te onderscheiden. De gemeente moet zich terughoudend opstellen, bijvoorbeeld voor wat betreft het stellen van eisen in bestemmingsplannen, en meer aan de markt over laten en ruimte bieden voor nieuwe wooninitiatieven van burgers.

Regionale afspraken omtrent bedrijventerreinen ten spijt: met name de bedrijventerreinen Habraken en Zandven zijn en blijven een punt van zorg.

Participatieve democratie

Veldhoven is bezig zich te ontwikkelen richting een regie- of netwerkgemeente. De afgelopen jaren zijn daar stappen in gezet en aan een verdere doorontwikkeling wordt na 2015 vorm en inhoud gegeven. Kern daarvan is om een verdere, betere verbinding tot stand te brengen tussen de systeemwereld (de overheid) en de leefwereld (de samenleving).

Het eenmaal in de vier jaar hun stem mogen laten horen in de zogenaamde representatieve democratie is niet langer toereikend voor de mondiger geworden burger. Niet alleen zijn ze mondiger, ze zijn ook beter opgeleid dan voorheen, hebben meer kennis en inzicht. De lijnen tussen burgers zijn kort, ze weten elkaar voortdurend online te vinden. Niet zelden wordt dan ook online een felle politieke discussie gevoerd. Positief uitgelegd laat dit betrokkenheid bij het openbaar bestuur zien. Een kans voor dat bestuur om die betrokkenheid te kanaliseren door burgers, bedrijven en instellingen een grotere rol te geven bij de politieke besluitvorming en ze daarin te laten participeren.

De overheid als geheel en dus ook Veldhoven zal zich ontwikkelen van een representatieve democratie tot een participatieve democratie.

3. Een blik op de toekomst richting 2030

De belangrijkste informatie voor een visie op de toekomst is verzameld. Uit bestaande documenten en uit gesprekken met stakeholders uit de samenleving is een beeld ontstaan van hoe Veldhoven er in 2015 op sociaal, economisch, ruimtelijk en bestuurlijk vlak uitziet en wat de ontwikkelingen en verwachtingen zijn op deze terreinen de komende jaren.

Een steeds terugkerend kenmerk is dat de kracht van Veldhoven ligt in de combinatie van twee werelden: een dorpse sfeer en stedelijke voorzieningen. Een combinatie die men wil behouden. De visie voor Veldhoven is er dan ook op gericht om ook in de toekomst rekening te houden met de ontwikkelingen die op Veldhoven afkomen en om het beste van de twee werelden vast te houden.

Wellicht ten overvloede: de toekomstvisie in dit hoofdstuk bevat een blik op een mogelijke toekomst in 2030. Mogelijk, want niemand kan met enige zekerheid zo ver vooruit kijken. Sterker: het is eerder zeker dat over een jaar, twee jaar en zeker vijf jaar een visie op 2030 er anders uit zal zien vanwege inmiddels plaatsgevonden veranderingen en nieuwe ontwikkelingen, die tot een ander toekomstbeeld leiden. Ondanks die relativiserende aspecten is een toekomstvisie waardevol. De beelden van 2030 van Veldhoven laten zien in welke richting men hoopt, wenst, verwacht dat Veldhoven zich ontwikkelt. Een richting die aanleiding kan zijn voor discussie over een nadere uitwerking en concretisering, om bestaand beleid bij te stellen en nieuw beleid op te stellen.

Toekomstbeelden

Wijken, wonen, leefbaarheid

De inwoners van Veldhoven zijn zeer tevreden blijkt uit onder andere de wijkatlas. Zij plukken de vruchten van twee gecombineerde werelden: ze wonen in een dorpse sfeer waarin de groene waarden van de stad zijn benut om een duurzame leefomgeving te creëren en dat met stedelijke voorzieningen nabij. Zorgvuldig gebruik van de landschappelijke elementen in de stad zorgt voor aangename plekken om te leven, te ontspannen en elkaar te ontmoeten. Er is een gevoel van geborgenheid omdat veiligheid hoog in het vaandel staat.

Dit geldt zeker ook voor het wonen in Zilverackers. De diversiteit van woningen en de kwaliteit daarvan maken deze uitbreidingslocatie zeer aantrekkelijk voor jonge gezinnen, expats en ouderen. Voor de laatste doelgroep zijn er bijzondere woonvormen in dit gebied (en overigens ook elders in Veldhoven) passend bij de leeftijd en de eventuele zorgvraag en gericht op het zoveel mogelijk voorkomen van eenzaamheid.

Om aan alle eisen en wensen ten aanzien van wonen (diversiteit, senioren, zorg, starters) en verblijven (groen, ontmoetingsruimte) te kunnen voldoen, is meervoudig en intensief gebruik van de ruimte onvermijdelijk. Compact stedelijk bouwen, naast het bouwen in het groen zoals in Zilverackers, is noodzakelijk.

Bij wonen ligt het accent op samenwerking, met overheden in de regio en met corporaties en projectontwikkelaars. Deze laatste partijen hebben nadrukkelijker een rol als het gaat om de invulling van de woonomgeving (inrichting, beheer, onderhoud). En niet te vergeten: de burger wil steeds meer zelf kiezen.

Mede door het multifunctioneler maken van bestaande voorzieningen zijn er voldoende ontmoetingsplekken per wijk en/of clusters van wijken. Zeker ook voor de 'gewone' jongeren, want niet alle aandacht en geld mag uitgaan naar jongeren waar 'iets' mee is. Plaatsen van ontmoeting ontstaan ook door initiatieven van burgers, bedrijven en instellingen, die meer verantwoordelijkheid hebben gekregen én nemen om hun eigen leef-, woon- en werkomgeving vorm en inhoud te geven. De voorheen sluimerend aanwezige talenten in de samenleving, die langer veelal onzichtbaar en onbekend bleven, voelen zich meer uitgenodigd en treden meer op de voorgrond om een bijdrage te leveren aan de samenleving.

De gemeente faciliteert en ondersteunt die initiatieven daar waar nodig en/of gewenst en zorgt op een adequate wijze voor de uitvoering van zaken die te groot of te complex zijn om aan de samenleving over te laten.

Er is ook een positieve sfeer in Veldhoven omdat de stad levendig is en bruist door de vele activiteiten van de talrijke verenigingen en de minder gestructureerde initiatieven van burgers, bedrijven en instellingen. Het aantal evenementen is gegroeid, zowel de stedelijke als ook het aantal kleinere evenementen in wijken en buurten.

In samenspraak tussen de gemeente en de maatschappelijke partners worden plannen gemaakt en gezamenlijk uitgevoerd die er op gericht zijn om:

- ◇ te zorgen dat bestaande vrijwilligers hun belangrijke werk voor de sociale cohesie kunnen blijven doen en
- ◇ met name ouderen, jongeren en kenniswerkers voor vrijwilligerswerk te interesseren en eventuele drempels daarvoor weg te nemen.

Het openbaar vervoer in Veldhoven is verbeterd. Alle wijken zijn mede door innovatieve initiatieven zoals digitale ontwikkelingen richting zelfrijdende voertuigen goed bereikbaar en er zijn goede verbindingen met het centrum, waar de meeste stedelijke voorzieningen gehuisvest zijn.

Sociaal domein

In Veldhoven is sprake van een vitale, zorgzame en betrokken samenleving. De gezamenlijke uitwerking van de basisstructuur door de gemeente, professionele zorgpartners en maatschappelijke instellingen heeft er voor gezorgd dat in elke wijk/elk clusters van wijken basale zorg geleverd kan worden. Een groter beroep op de eigen kracht en zelfredzaamheid heeft er toe geleid dat burgers zelf initiatieven hebben opgezet voor buurtzorg, zorgcoöperaties en de ondersteuning van mantelzorgers. De gemeente faciliteert die initiatieven indien gewenst en/of nodig.

De lijn die in 2015 is ingezet met de kanteling van het subsidiesysteem om gesubsidieerde vrijwilligersorganisaties een actiever bijdrage te laten leveren aan de vitale samenleving heeft vruchten afgeworpen. De vele sport- en cultuurverenigingen zorgen er mede voor dat de Veldhovense slogan voor de transitie, "iedereen telt mee, doet mee en draagt bij" in de praktijk vorm en inhoud krijgt. Op eigen wijze betrekken ze de bewoners in 'hun' buurt of wijk, en dan vooral de kwetsbaren, bij hun activiteiten.

Dit alles neemt niet weg dat ook in de toekomst de (ook financiële) uitdaging groot zal zijn om iedereen te laten participeren en om een groot genoeg vangnet te hebben voor hen die niet zelf hun zorg georganiseerd krijgen. Een vangnet dat ook nodig is omdat de tweedeling in de samenleving, de kloof tussen arm en rijk en daarmee de kwetsbaarheid van burgers, zal toenemen. Het is een belangrijke taak voor de gemeente om samen met de kernpartners in het sociaal domein sociale uitsluiting, ook door eenzaamheid, te voorkomen.

Educatie, cultuur, sport en recreatie

De voorzieningen op het gebied van educatie, cultuur en sport zijn uitdagend genoeg om diverse doelgroepen te voorzien in hun behoeften, zowel in verenigingsverband als bij andere individuele activiteiten. Daarnaast levert het hoogwaardig voorzieningenniveau een bijdrage aan de diversiteit in werkgelegenheid en draagt bij aan de leefbaarheid.

Het onderwijs wordt anders vorm en inhoud gegeven. Betekenisvol leren is het uitgangspunt en dat doen leerlingen niet alleen op school maar vooral ook in de samenleving, in de wijde wereld. Dit in nauwe samenwerking met maatschappelijke, cultuur- en sportinstellingen en het bedrijfsleven.

Het onderwijs is vooral ook maatwerk, er op gericht om talenten van leerlingen naar boven te halen en verder uit te bouwen en passend bij de doelstellingen van het sociaal domein: voor elkaar zorgen moeten leerlingen ook leren.....

Een zo maximaal mogelijke ontplooiing voor alle individuen, dat is ook van toepassing op de terreinen van cultuur en sport. Zeker voor jeugdigen.

De intensievere samenwerking van de professionele culturele instellingen heeft geleid tot nieuwe producten, een nieuw aanbod. Ook gericht op nieuwe doelgroepen zoals de expats, kwetsbaren, ouderen en vluchtelingen. Daarmee hebben de instellingen, evenals overigens veel verenigingen, niet alleen hun betekenis voor de samenleving, maar ook hun financiële positie, versterkt.

In toenemende mate werken de professionele culturele instellingen ook samen met cultuurinstellingen in de regio.

De sportverenigingen hebben de verantwoordelijkheid, in onderlinge samenwerking, voor het onderhoud van de accommodaties en de velden van de gemeente overgenomen. Ook zij werken meer samen met sportinstellingen in de regio.

Economie, middenstand en werkgelegenheid

Ook in de toekomst zal Veldhoven een plaats zijn waar veel mensen hun brood kunnen verdienen, bij de bouw-gerelateerde bedrijven, bij de maakindustrie en de bedrijven op het terrein van zorg. Er zullen steeds meer clusters van bedrijven in een keten ontstaan, gefaciliteerd door de gemeente.

Veldhoven is altijd een plaats geweest met een aanzienlijk aantal zorg-gerelateerde bedrijven. Dat profiel is sterker geworden in de toekomst, want de diversiteit in werkgelegenheid is verder toegenomen omdat naast de aanwezigheid van enkele grote werkgevers diverse start-ups zich in de regio en Veldhoven gevestigd hebben. Zij maken gebruik van de ruimte en vrijheid die ontstaat door een grotere mate van deregulering bij de gemeente. De nieuwe 'ondernemingen' specialiseren zich vooral in het vinden van creatieve oplossingen voor de toenemende zorgvraag in de samenleving als gevolg van de vergrijzing en zeker ook de extramuralisering. Op innovatieve wijze koppelen zij technologische vooruitgang aan de medische zorg.

De innovatieve start-ups vestigen zich niet alleen op de bedrijventerreinen maar ook in leegstaande panden in het centrum. Daarnaast worden belangrijke technologische producten in het centrum tentoongesteld om een breed publiek meer inzicht te geven in hetgeen zich allemaal afspeelt in de Brainportregio. Het centrum krijgt daardoor een upgrade en blijft een belangrijke ontmoetingsplaats maar met een andere uitstraling en een andere verblijfskwaliteit, die zich onderscheidt van andere centra. Dit ook omdat de cultuursector zich verbindt met deze ontwikkeling en voor meer levendigheid in het centrum zorgt.

Samen met partners en inwoners heeft de gemeente plannen uitgewerkt en uitgevoerd om ook door fysieke ingrepen het centrum te versterken. Ingrepen met een bijzonder, onderscheidend karakter qua architectuur en inrichting.

Doordat de trend van het online winkelen zich voortzet, verandert het winkellandschap ingrijpend. Er zijn minder winkels maar met name winkels met een specifiek aanbod blijven, evenals de supermarkten. De laatste zien er heel anders uit, ze hebben hun producten aangepast aan de veranderende samenleving door een uitbreiding van onder meer dienstverlenende functies. De supermarkten verlenen meer service zoals ook in toenemende mate thuisbezorgen.

De gemeente heeft de samenwerking en de communicatie met de bedrijven in Veldhoven geïntensiveerd. Niet alleen met de grote bedrijven maar ook met de MKB-sector. De gemeente kent de wensen en problemen en zoekt samen met de bedrijven naar snelle, adequate oplossingen. Door een intensiever contact is er samenhang ontstaan in hetgeen bedrijven doen voor de samenleving in het kader van maatschappelijk ondernemen. Als gevolg hiervan ontstaat ook een grotere samenhang tussen de bedrijven in Veldhoven.

Successen worden gezamenlijk naar buiten gecommuniceerd, hetgeen bij kan dragen aan een versterking van de positie van Veldhoven als vestigingsplaats voor nieuwe bedrijven.

Veldhoven en de regio

De schaalvergroting en samenwerking in de Brainportregio is uitgemond in een economische regio met één bestuur. Verantwoordelijkheden en bevoegdheden van gemeenten zijn aan dat bestuur overgedragen om sneller, slagvaardiger besluiten te kunnen nemen door de beperking van het aantal schakels. Een krachtig regiobestuur heeft meer invloed op de rijksoverheid en binnen Europa.

Als derde gemeente in de regio qua inwoneraantal en arbeidsplaatsen is Veldhoven een actieve partner in de regio. Veldhoven neemt de regio serieus én wordt ook serieus genomen, mede omdat het zijn profiel heeft versterkt.

De rol van de overheid in de samenleving

Tegelijk met de schaalvergroting op het economisch terrein, en ogenschijnlijk in strijd daarmee, is er sprake van een schaalverkleining op het sociaal, maatschappelijk terrein. Burgers hebben behoefte aan een verbondenheid op een kleinere overzichtelijke schaal, waarmee ze zich kunnen identificeren. Ze hebben er behoefte aan om met elkaar en met een overheid, de gemeente, in gesprek te gaan om gezamenlijk een oplossing te vinden voor maatschappelijke problemen. Een regiobestuur zoals genoemd onder vorig kopje is daarvoor te groot, te ver weg. Een bestuur op een kleinere schaal zoals de gemeente kan wel die partner zijn, indien men zich open stelt en toegankelijk is. Veldhoven is in de toekomst een gemeente met een schaal die past bij de menselijke maat. Een gemeente die reguleert waar nodig, zonder veel regels te stellen en op te leggen. Een gemeente met een bestuur dat niet boven maar als gelijkwaardige partner middenin de samenleving staat. De horizontale samenleving is de essentie voor de netwerksamenleving.

De overheid zal in de toekomst verder terug treden. Steeds meer zaken worden aan de verantwoordelijkheid van burgers, bedrijven en instellingen (de samenleving dus) overgelaten. Dat loslaten is beslist geen kwestie van de verantwoordelijkheid eenzijdig over de schutting gooien. Nee, stappen worden gezet in nauwe samenspraak met betrokkenen en de gemeente blijft waar nodig en gewenst faciliteren en ondersteunen. Een nieuwe wijze van omgang met de samenleving houdt het risico in dat zaken in de praktijk anders lopen dan verwacht of zelfs fout gaan, mislukken. De gemeente moet dan het lef hebben om niet direct met initiatieven te stoppen om zagezegd het kind met het badwater weg te gooien. Van fouten kan je leren om het daarna beter te doen, experimenteren gaat altijd gepaard met vallen en weer opstaan.

Als gevolg van de terugtrekkende overheid verandert de rol en de omvang van de gemeentelijke organisatie. De belangrijkste kerntaken voor de gemeente zijn de zorg voor een goed vangnet voor kwetsbaren, sociale cohesie, veiligheid en identiteit. Medewerkers van de gemeente werken ten dienste van de samenleving en verrichten hun werkzaamheden ook steeds vaker in die samenleving en dus minder in het gemeentehuis. Er is nog een gemeentehuis met werkplekken voor ambtenaren, maar het gemeentehuis heeft een veel opener karakter gekregen door meer ruimte te bieden voor ontmoeting, overleg en informatie van/aan de inwoners. Het gemeentehuis is getransformeerd naar een echt huis van de gemeente.

4. Samenvatting, conclusie: Profiel van Veldhoven

Eerder in deze stadsvisie is het begrip Veldhovense kwaliteit belicht. Er is behoefte om dit begrip sterker in te kleuren en aan te vullen om te komen tot een duidelijker profiel voor Veldhoven. Een profiel dat Veldhoven kan helpen om duidelijk te maken waarin Veldhoven zich onderscheidt van andere gemeenten of waarin Veldhoven complementair is. De stadsvisie eindigt als een samenvatting, een conclusie met dat profiel.

Veldhoven is een krachtige gemeente die de kwaliteiten van twee werelden combineert. De ene wereld is de kwaliteit van Veldhoven als een verstedelijkte gemeente met daarbij passende stedelijke voorzieningen. De andere wereld is het totaal van de kwaliteiten die horen bij de dorpsgevoelens van gemoedelijkheid en gezelligheid in Veldhoven: overzichtelijke, veilige wijken met veel groen, bekenden in de buurt en veel verenigingen. De diversiteit van de gemeente is terug te zien in de wijken: wandel door een wijk en je ziet de oorsprong terug in de opzet van de wijk. Genoemde kwaliteiten maken Veldhoven tot een aangename plaats om te wonen en te werken. En tot een goede gemeente om de vrije tijd te besteden, want Veldhoven is een levendige gemeente: er zijn veel activiteiten en evenementen waar men elkaar kan ontmoeten.

Veldhoven is een gemeente waar de deuren open staan. Dat was al zo in de tijd dat Veldhoven in de vorige eeuw één van de snelst groeiende gemeenten van Nederland was. Veel mensen komen naar Veldhoven om hier te werken en te wonen.

Er zijn en ontstaan netwerken die er ook toe bijdragen dat Veldhoven zich kenmerkt door betrokkenheid en saamhorigheid. Inwoners, maatschappelijke instellingen en de gemeente zetten samen de schouders er onder om iedereen in Veldhoven in staat te stellen te participeren in de samenleving.

De schaal van Veldhoven is geschikt om de menselijke maat in alles centraal te stellen. Door die schaal zijn de lijnen van de betrokken inwoners, bedrijven en instellingen naar elkaar en naar de gemeente kort om hun wensen, behoeften en inzichten kenbaar te maken. Het gemeentebestuur is toegankelijk en aanspreekbaar.

De gemeente staat met beide benen in de samenleving en stimuleert verbinding en ontmoeting. Voor maatschappelijke problemen en uitdagingen worden in samenspraak oplossingen uitgewerkt. De sterke samenleving pakt veel zaken zelf op. Dat kan ook, want de samenleving heeft aangetoond over veel kracht te beschikken en veel nieuwe initiatieven zijn dan ook tot stand gekomen zonder enige bemoeienis van de gemeente. Inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijfsleven én de gemeente zijn samen verantwoordelijk voor de vormgeving van de toekomst.

Veldhoven is qua aantal inwoners en arbeidsplaatsen de derde gemeente van de regio. Een krachtige gemeente dus die met verve en zelfbewust haar rol in de regio vervult. De economische bedrijvigheid van Veldhoven past geheel bij het DNA van de Brainportregio. Met dien verstande dat Veldhoven zich onderscheidt door een accent te leggen op innovatieve bedrijvigheid die de technologie combineert met sociale projecten en sociale behoeften en duurzaamheid bevordert. Niet vreemd voor een gemeente die veel technologiebedrijven én grotere zorginstellingen binnen de gemeentegrenzen heeft. De vruchten van de combinatie van innovatie in zorg en technologie kunnen de inwoners van Veldhoven als sociale verworvenheden ervaren in de samenleving.

Demografische ontwikkelingen zoals de vergrijzing, ontgroening en een toename van mensen uit het buitenland hebben gevolgen voor de invulling van het sociaal domein, de woningbouwplanning en beïnvloeden de aanwezigheid en te ontwikkelen voorzieningen.

Veldhovense eigen menselijke maat en regionaal ingevulde efficiency kleuren deze ontwikkeling. De maat en de actieve regionale samenwerking borgen een autonoom Veldhoven.

Kortom: Veldhoven is een gemeente met 45.000 mensen die samen een collectief vormen en met lef activiteiten ontplooiën om de uitdagingen van de toekomst het hoofd te bieden.